



WORLD ASSOCIATION
FOR POSITIVE AND TRANSCULTURAL
PSYCHOTHERAPY

Етичні принципи та настанови WAPP



Застереження:

Англійська версія цього документа є оригінальним і юридично обов'язковим текстом. Для будь-яких юридичних або офіційних посилань слід звертатися виключно до [англомовної версії](#).

Цей переклад надано виключно для загального розуміння і не є офіційним документом.



ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ЕТИЧНИМИ ПРИНЦИПАМИ ТА ЕТИЧНИМИ НАСТАНОВАМИ

Етичні принципи та Етичні настанови Всесвітньої асоціації позитивної та транскультурної психотерапії (WAPP) слугують фундаментальною основою для забезпечення відповідальної, професійної та співчутливої допомоги у сфері психічного здоров'я.

Ключовим акцентом Етичних принципів та Етичних настанов Всесвітньої асоціації позитивної та транскультурної психотерапії (WAPP) є культуральна компетентність, що вимагає від практиків усвідомленого ставлення та поваги до різноманітного культурного походження клієнтів, а також освіти щодо різних культуральних точок зору.

Дотримуючись цих принципів, практики в позитивній психотерапії зобов'язуються дотримуватися найвищих стандартів доброчесності, професіоналізму та компетентності. Ці принципи захищають не тільки права клієнтів і пацієнтів, але й сприяють зміцненню довіри та відповідальності в рамках професійних відносин, гарантуючи, що практика позитивної та транскультурної психотерапії (ППТ за Н. Пезешкіаном, з 1977 року) залишається етичною, ефективною та відповідає найкращим інтересам тих, кому ми служимо.

Виконавча рада WAPP дуже вдячна членам Консультативної групи з питань етики за підготовку проекту цього важливого документа протягом більш ніж одного року. Ці Настанови були прийняті Виконавчою радою WAPP 14го жовтня 2024 року та схвалені Генеральною асамблеєю всіх членів WAPP 12 лютого 2025 року.

© Всесвітня асоціація позитивної та транскультурної психотерапії (WAPP) e.V.

www.positum.org

Листопад 2025 року



ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ

Ці Етичні принципи є обов'язковими для організацій-членів WAPP/EFCCP. Вони також застосовуються до психотерапевтів, консультантів, тренерів, учасників освітніх програм, супервізорів, організаторів тренінгів і практиків, які працюють в рамках позитивної психотерапії в усьому світі.

I. Вступ

Метод позитивної та транскультурної психотерапії належить до гуманістичних, транскультурних та психодинамічних психотерапевтичних методів. Цей конфліктно-орієнтований метод був заснований професором Носсратом Пезешкіаном у 1968 році в Німеччині. Він ґрунтується на широких крос-культурних дослідженнях, проведених у більш ніж 20 різних культурах по всьому світу.

II. Принципи

1. Принцип надії

Позитивна та транскультурна психотерапія (ППТ) дотримується віри в те, що кожна людина за своєю природою є хорошою та доброю. Люди нагадують копальні, повні дорогоцінних каменів, вони не схожі на чисті аркуші або порожні посудини. Актуалізація цього потенціалу залежить від певних чинників, які можуть бути обмежуючими або сприятливими за своєю природою. Існує символічна позитивна функція симптому, яку повинні визнати як терапевт, так і пацієнт. Це означає, що всі ситуації, якими б складними вони не були, можна зрозуміти і змінити на краще.

2. Принцип консультування

Бачення ППТ підкреслює, що психотерапевтичний процес у першу чергу обертається навколо взаємодії між терапевтом і клієнтом. Важливими елементами цієї взаємодії є обмін думками, вирішення розбіжностей, сприяння співпраці та спільне прийняття рішень у рамках психотерапевтичного (освітнього) процесу. Забезпечення автономії клієнта та його права на самовизначення залишається першочерговим у цьому підході. Розуміння потенціалу, показань та обмежень психотерапії, а також належне використання позитивної психотерапії гарантує, що не буде завдано шкоди. Крім того, консультації з колегами та супервізорами є важливим ресурсом для підтримання професійної компетентності практика.

3. Принцип самопомоги

Психотерапевтичний (освітній) процес орієнтований на перехід від опори на зовнішні ресурси (такі як терапевт) до розвитку внутрішніх ресурсів особистості або сім'ї. Психотерапевтичні стосунки - це не джерело готових знань, а простір, який створює умови для розвитку індивідуальних здібностей. У терапевтичних стосунках клієнт рухається через прив'язаність і диференціацію до автономії.

Позитивна та транскультурна психотерапія заохочує клієнтів уникати пасивної ролі та активно брати участь у "терапевтичній ролі", коли вони активно співпрацюють з терапевтом задля покращення своєї сім'ї та громади.

4. Унікальність особистості

Терапевтичний альянс між терапевтом і клієнтом - це зустріч двох різних особистостей, кожна з яких має багатий унікальний життєвий досвід. Наша мета полягає в тому, щоб поза наявними симптомами, віднайти особистість, яка володіє цим унікальним досвідом. У психотерапевтичних стосунках як сам психотерапевт, так і весь терапевтичний процес (включаючи освітній аспект) повинні залишатися налаштованими на конкретні потреби клієнта і гнучко реагувати на них. Вкрай важливо, щоб запропоноване лікування було не тільки корисним, але й відповідало високим стандартам якості.



Протягом усього терапевтичного шляху психотерапевт зберігає глибоку повагу до особистих цінностей клієнта та цілісності як клієнта, так і його сім'ї.

Основна філософія позитивної психотерапії наголошує на ставленні до всіх людей, які беруть участь у наших проєктах (активно чи пасивно), з максимальною повагою та гідністю.

5. Принцип балансу

Позитивна психотерапія розглядає життя і розвиток людини як прагнення до природного динамічного балансу. Мета психотерапії полягає в тому, щоб допомогти клієнту розвинути свої здібності та досягти життєвого балансу, сприяючи фізичному, психічному, соціальному та духовному здоров'ю людини, сім'ї та громади. Позитивний психотерапевт повинен встановити міцний і професійний терапевтичний контакт, знаходячи тонкий баланс між терапевтичною емпатією та підтримкою належної емоційної дистанції, слугуючи при цьому прикладом здорових стосунків і діючи в найкращих інтересах пацієнта.

6. Принцип транскультурної чутливості

Транскультурна чутливість є важливою професійною компетенцією. Ми визнаємо і враховуємо культурний вимір як впливовий елемент, що позначається на здоров'ї, еволюції особистості, виникненні розладів і динаміці конфліктів. Крім того, цей культурний вимір накладає свій відбиток на терапевтичний альянс між терапевтом і клієнтом. Ми вважаємо, що конфлікти - це не просто зіткнення особистостей, а зіткнення культурних цінностей.

Позитивна та транскультурна психотерапія включає в себе елементи різних психотерапевтичних методів, щоб сприяти гнучкості в лікуванні клієнтів і забезпечити основу, яка дозволяє ефективно співпрацювати різними підходами. Всесвітня асоціація позитивної та транскультурної психотерапії, її міжнародні центри та Європейська федерація центрів позитивної психотерапії, а також її члени надають послуги незалежно від раси, етнічної приналежності, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, віку, соціального класу, фізичних здібностей або особливостей, релігійних або етичних цінностей, національного походження та політичних переконань. Зобов'язання Всесвітньої асоціації позитивної та транскультурної психотерапії та Європейської федерації центрів позитивної психотерапії полягає у просуванні теорії, методу та практики позитивної та транскультурної психотерапії та її застосування з транскультурної та міждисциплінарної точки зору.

7. Принцип простоти та універсальності

У нашій взаємодії ми намагаємося використовувати термінологію та концепції методології, які є зрозумілими для всіх і можуть бути легко застосовані на практиці в повсякденних ситуаціях. Це допомагає нам ефективніше розуміти вимоги, конфлікти та динаміку взаємовідносин.

8. Принцип зосередження на розвитку

У психотерапевтичному процесі та всіх інших формах взаємодії ми дотримуємося принципу збереження часової перспективи, підкреслюючи важливість пам'ятати як про минуле, так і про теперішнє, а також визнаючи нашу відповідальність за розвиток потенціалу для майбутнього.



ЕТИЧНІ НАСТАНОВИ

Преамбула

Ці Етичні настанови є обов'язковими для індивідуальних та інституційних членів WAPP. Вони також застосовуються до психотерапевтів, консультантів, тренерів, учасників освітніх програм, супервізорів, супервізантів, лідерів сесій самодослідження, організаторів навчання та спеціалістів, які працюють в рамках позитивної психотерапії в усьому світі. У цьому документі вони будуть називатися "Практики ППТ". Якщо в країні проживання або практики ППТ-практиків існують правила або закони, які суперечать цим Етичним настановам, то пріоритет має національне законодавство. Але, коли це можливо, кожен член WAPP повинен дотримуватися цих Настанов.

Ці Етичні настанови сприяють формуванню універсальних етичних професійних стандартів для розвитку етичної самосвідомості та підвищення рівня етичної компетентності практиків, які практикують ППТ.

Практики ППТ не допускають дискримінації на підставі віку, хвороби або інвалідності, віросповідання, етнічного походження, статі, гендерної ідентичності, національності, політичної приналежності, раси, сексуальної орієнтації, соціального статусу або будь-якого іншого фактору.

Ми визнаємо, що WAPP представляє членів з усього світу, і рекомендуємо національним організаціям і центрам засновувати свій етичний кодекс на Етичних настановах і принципах WAPP та національному або місцевому законодавстві.

У цьому документі термін "клієнти" включає в себе термін "пацієнти", якщо він застосовується відповідно до національного законодавства країни, в якій проживають практики, що практикують ППТ.

Зміст

Частина I	6
1. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕРЕД КЛІЄНТАМИ	6
2. МЕТОДИ ОЦІНКИ	8
3. ТЕРАПЕВТИЧНІ СТОСУНКИ	8
4. СТОСУНКИ З ІНШИМИ ФАХІВЦЯМИ.....	9
5. РОБОТА В ІНТЕРНЕТІ.....	10
(психотерапія, навчання, супервізія, самопізнання, оцінка, дослідження).....	10
6. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, ПРИСУТНІСТЬ В ІНТЕРНЕТІ ТА РЕКЛАМА	11
7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕРЕД WAPP.....	12
8. НАВЧАННЯ КОНСУЛЬТУВАННЮ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ	12
9. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ КЛІНІЧНОЇ ТА НАВЧАЛЬНОЇ СУПЕРВІЗІЇ.....	14
10. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПУБЛІКАЦІЇ.....	15
Частина II	17
11. КОМІТЕТ З ЕТИКИ.....	17



Частина I

1. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕРЕД КЛІЄНТАМИ

У цьому розділі обговорюється необхідність дотримання меж своєї компетенції, правила перенаправлення клієнтів до колег, використання інформованої згоди в терапії, правила ведення записів і документації, а також необхідність дотримання меж конфіденційності для практиків ППТ.

1.1 Межі компетенції

Практики в ППТ залишаються в межах своєї компетенції, надаючи послуги, для яких вони мають достатню кваліфікацію, підготовку, ліцензію та досвід.

1.1.1 Розвиток компетенцій

Практики в ППТ постійно розвивають свою професійну компетентність, слідкуючи за сучасними підходами до терапії та дослідженнями ефективності терапевтичних методів. Практики в ППТ повинні брати участь у заходах з безперервного професійного розвитку відповідно до настанов WAPP. (див. Наставни щодо безперервного професійного розвитку)

1.1.2 Усвідомлення професійних обмежень

Якщо професійні знання практиків у ППТ є недостатніми, вони повинні пройти необхідну підготовку та/або звернутися за допомогою до більш досвідчених колег, особливо через супервізію. Вони також повинні поважати рекомендації, надані їх супервізорами, щодо своїх професійних обмежень.

1.1.3 Самодопомога фахівця

Практики в ППТ повинні підтримувати здоровий баланс між своєю роботою та іншими аспектами життя. Практики в ППТ відстежують ознаки емоційного, психічного та фізичного виснаження і психічних розладів та утримуються від надання послуг клієнтам у такому стані, усвідомлюючи, що вони ризикують завдати шкоди своїм клієнтам. Практики в ППТ повинні звернутися за

професійною допомогою, обмежити кількість клієнтів або тимчасово припинити практику до повного одужання. Практики в ППТ надають дбайливий зворотний зв'язок колегам, які можуть розпізнати ознаки власного виснаження, вигорання та психічного розладу, і беруть до уваги зауваження колег щодо власного емоційного, психічного та фізичного стану, якщо він може негативно впливати на якість їхньої роботи.

1.1.4 Транскультурна компетентність

Практики ППТ постійно підвищують свій рівень транскультуральної чутливості, зосереджуючись на тому, як культурні цінності всіх учасників терапевтичного процесу впливають на ставлення до здоров'я, механізми розладів і терапевтичні стосунки.

Транскультуральна компетентність є однією з основних цінностей позитивної та транскультуральної психотерапії, тому практики в ППТ уникають будь-якої форми дискримінації на основі раси, етнічного походження або групи, статі та сексуальної ідентичності, віку, професії, рівня освіти, соціально-економічного статусу, фізичних можливостей, психологічного статусу, культурних та політичних переконань, релігії, імміграційного статусу або приналежності клієнта до груп меншин.

1.1.5 Перенаправлення клієнтів

У випадках, коли знань та досвіду практиків ППТ недостатньо для роботи з клієнтом, вони повинні перенаправити клієнта до більш досвідченого колеги. Якщо існує ймовірність того, що проблеми, з якими стикається практик ППТ, завадять йому повноцінно виконувати свої професійні обов'язки, він повинен звернутися за допомогою до супервізора або взяти участь в інтервізії, щоб визначити, чи слід обмежити, призупинити або припинити роботу з клієнтом. Перенаправлення до іншого фахівця має супроводжуватися поясненням для клієнта та наданням кількох спеціалістів на вибір. Якщо особисті цінності практика з ППТ і клієнта не збігаються, фахівцям з ППТ рекомендується не перенаправляти

клієнта одразу, а визнати це обмеження і пройти супервізію та подальше навчання в цій сфері.

1.2 Інформована згода

На початку психологічного консультування, психотерапії, супервізії, навчання та досліджень, практики ППТ повинні пояснити та отримати інформовану згоду від своїх клієнтів.

Інформована згода повинна містити опис послуг, що надаються, а також права та обов'язки сторін. Обов'язковою частиною інформованої згоди є викладення меж конфіденційності (див. розділ 1.4). У випадку роботи онлайн/по телефону, практики з ППТ зобов'язані в міру своїх можливостей проінформувати клієнта про всі можливі обмеження та ризики, пов'язані з таким форматом роботи (інформована згода).

1.2.1 Робота з клієнтами, які не можуть дати інформовану згоду (наприклад, з обмеженими можливостями до навчання, важкими психічними розладами тощо).

Коли практики з ППТ працюють з людьми, які не можуть дати інформовану згоду, така згода надається за допомогою довіреної особи клієнта.

1.2.2 Інформована згода в роботі з дітьми та підлітками

Якщо практики в ППТ працюють з неповнолітніми, згоду підписують батьки або опікуни (згідно з національним законодавством). Водночас, практики, які практикують ППТ, повинні отримати усну згоду неповнолітньої особи. На першій зустрічі практики з ППТ також обговорюють з сім'єю межі конфіденційності в роботі з неповнолітнім, разом вирішуючи, що саме можна розповісти батькам або опікунам.

Перед наданням послуг практики зобов'язані перевірити вік згоди на терапію без дозволу батьків відповідно до чинного національного законодавства. Дотримання цих правових норм є обов'язковим, щоб гарантувати, що терапія проводиться в межах правового поля.



1.3 Записи та документація

Наполегливо рекомендується, щоб практики ППТ, документували кожну сесію, вели записи про роботу з клієнтом і вживали заходів для захисту інформації про клієнта під час і після завершення професійних стосунків. Записи повинні зберігатися щонайменше 5 років після закінчення терапії/лікування. Будь ласка, ознайомтеся з національним законодавством щодо зберігання документації, оскільки деякі країни вимагають 10 років. Записи можна зберігати в письмовій або електронній версії. Відповідальність за збереження інформації про клієнтів покладається на практиків, які проводять ППТ, навіть у випадку їхньої недієздатності (практики ППТ повинні мати план забезпечення конфіденційності документації).

1.3.1 Надання інформації клієнту

Клієнт має право на отримання всієї інформації про терапевтичний процес, навчання та дослідження в письмовій формі. Клієнт має право отримати копію своєї клієнтської справи. Практики ППТ гарантують, що ця інформація буде надана клієнту у спосіб, який не завдасть йому шкоди.

1.3.2 Обмін інформацією з третіми особами

Практики ППТ потребують дозволу клієнта на передачу інформації про нього третім особам (медичним працівникам, поліції, суддям, страховим компаніям, адвокатам, батькам, членам сім'ї, іншим фахівцям, які беруть участь у роботі, тощо). Практики ППТ повинні переконатися, що вони вивчають і дотримуються конкретних правових вимог кожної країни, визнаючи, що закони можуть відрізнятися в різних юрисдикціях. Дотримання місцевої правової бази є обов'язковим.

1.4 Конфіденційність

Конфіденційність є однією з основ терапевтичних, супервізійних, навчальних та дослідницьких відносин. Практики ППТ зобов'язані вказувати в інформованій згоді норми конфіденційності та умови, за яких вони можуть бути недійсними: ситуації загрози життю та здоров'ю клієнта або життю та здоров'ю інших людей;

емоційне, фізичне, економічне насильство щодо дітей, недієздатних та інших категорій осіб, які перебувають у залежному становищі; необхідність давати свідчення в суді згідно з чинним законодавством своєї країни та інші випадки, визначені національним законодавством.

Практики ППТ не повинні розголошувати конфіденційну особисту інформацію про своїх клієнтів у своїх роботах, лекціях, засобах масової інформації, соціальних мережах або під час консультацій з колегами, яка може призвести до ідентифікації клієнта. Анонімізація - це зміна персональних даних таким чином, що ці дані більше не можуть бути пов'язані з конкретною або ідентифікованою фізичною особою або можуть бути пов'язані лише шляхом витрати непропорційно великої кількості часу, грошей та зусиль.

Винятки описані в наступних розділах.

1.4.1 Дозвіл на запис

Здійснення аудіо- та відеозаписів під час психотерапії зазвичай заборонено через високий ризик порушення конфіденційності та експлуатації клієнта. У надзвичайних обставинах запис дозволяється за попередньою письмовою згодою клієнта (напр., фахівець здійснює практику під супервізією, клієнт бажає записати сесію тощо).

Здійснення аудіо- та відеозаписів під час супервізії, тренінгів та досліджень має бути узгоджено з усіма учасниками роботи та підтверджено підписанням форми згоди. Всі учасники супервізії, тренінгів та досліджень повинні бути поінформовані про те, як і де використовується записаний матеріал, і вони можуть відкликати свою згоду в будь-який час. Записані матеріали повинні використовуватися тільки для цілей, зазначених у формі згоди.

1.4.2 Використання інформації про клієнтів у публікаціях

Якщо практики ППТ мають намір використовувати інформацію про випадок клієнта у своїй науковій

роботі та публікаціях, вони повинні змінити його до невпізнання - ім'я, професію, вік, життєві обставини, особливості зовнішності, мовлення, стан здоров'я тощо.

Необхідно, щоб практики ППТ, запитали у клієнта дозвіл на використання його випадку (з анонімізацією). Клієнту повинні бути надані всі можливості відмовитися від використання його анонімізованого кейсу. (інформована згода)

1.4.3 Інформація про клієнта в суді

Якщо спеціалістів, які надають послуги з ППТ, викликають до суду, на них поширюється чинне національне законодавство щодо дачі свідчень у суді. Якщо це можливо, слід попросити клієнта відмовитися від конфіденційності.

1.4.4 Інформація клієнта після смерті клієнта

Практики ППТ зберігатимуть конфіденційність після смерті клієнта, за винятком випадків, зазначених в інформованій згоді або на вимогу національних правоохоронних органів. Будь ласка, перевірте місцеве законодавство.

1.5 На випадок надзвичайних ситуацій та суїцидальних намірів

Практики ППТ повинні мати список контактних даних служб екстреної допомоги на випадок, якщо їм знадобиться переадресувати клієнта. Також рекомендується мати принаймні одну контактну особу для клієнта, наприклад, партнера або члена сім'ї, для екстреної допомоги. Крім того, корисно попросити клієнта надати адресу психіатра, психіатричної лікарні, або медичних екстрених служб у своєму місті. Це гарантує, що в разі надзвичайної ситуації до цих контактів можна буде негайно звернутися.

1.6. Професійне страхування (відшкодування збитків)

Там, де це можливо, практики ППТ повинні мати страхування професійної відповідальності, яке покриває їхню діяльність - як консультантів, психотерапевтів, супервізорів або тренерів..



2. МЕТОДИ ОЦІНКИ

При розробці, публікації та використанні психотерапевтичних або психологічних методів оцінки, спеціалісти КПТ докладають усіх зусиль, щоб сприяти добробуту та найкращим інтересам клієнта. Вони захищають від неправомірного використання результатів оцінки. Вони право клієнта знати результати, їх інтерпретацію та підстави для висновків і рекомендацій. Фахівці ППТ докладають усіх зусиль для забезпечення безпеки тестів та інших методів оцінки в межах правових. Вони прагнуть забезпечити належне використання методів оцінки іншими особами.

2.1. Методи оцінки

Використовуючи методи оцінки, практики ППТ поважають право клієнтів на отримання повних пояснень щодо природи та мети методів зрозумілою для них мовою, якщо тільки заздалегідь не було погоджено чіткого винятку з цього права. Якщо пояснення мають надаватися іншими особами, практики ППТ встановлюють процедури для забезпечення адекватності цих пояснень.

2.2 Відповідальність у використанні тестів

Практики ППТ відповідають за розробку та стандартизацію психологічних тестів та інших методів оцінювання, використовуючи встановлені наукові процедури та дотримуючись відповідних міжнародних, національних та інституційних чи організаційних стандартів.

2.3 Звітування про результати оцінювання

Звітуючи про результати оцінювання, практики з ППТ вказують на будь-які застереження, які існують щодо достовірності або надійності з огляду на певні обставини

оцінювання або невідповідність норм для особи, яку тестують. Практики прагнуть забезпечити, щоб результати оцінювання та їх інтерпретація не були використані не за призначенням.

2.4 Актуальність результатів оцінювання

Практики ППТ визнають, що результати оцінювання можуть втратити актуальність і не відобразити повну картину оцінюваного суб'єкта. Вони докладають усіх зусиль, щоб уникнути та запобігти зловживанню нерелевантними методиками або неповними оцінками.

2.5 Неправильне використання психологічних оцінок

Практики ППТ не заохочують і не сприяють використанню психотерапевтичних методів або методів психологічної оцінки неналежним чином підготовленими або іншим чином некваліфікованими особами шляхом викладання, спонсорства або супервізії.

3. ТЕРАПЕВТИЧНІ СТОСУНКИ

У цьому розділі обговорюються межі терапевтичних стосунків та умови їх створення, підтримання і зміни. Описано заборонені типи стосунків з клієнтом. Розглядається поняття експлуатації клієнта, етичні питання оплати терапії, а також її завершення. У пункті 1.1.4 підкреслюється необхідність розвитку транскультуральної компетентності для побудови продуктивних терапевтичних стосунків з різними категоріями клієнтів.

3.1 Встановлення та дотримання меж у терапевтичних стосунках

Практики ППТ відповідають за встановлення професійних меж і підтримку рамок терапевтичних стосунків з клієнтами. Професійні межі стосуються саморозкриття, тривалості та місця проведення сеансів, фізичних дотиків, подарунків, бартеру, діяльності поза межами консультативного кабінету, випадкових зустрічей, соціальних та інших нетерапевтичних контактів, спілкування в соціальних мережах та інших форм множинних відносин. Межі професійних відносин

відображаються в інформованій згоді.

3.2 Умови для зміни меж у терапевтичних стосунках

Межі професійних відносин у психологічному консультуванні та психотерапії пов'язані з модальністю психотерапії, в якій практикує фахівець. Якщо необхідно розширити межі професійних відносин, практики з ППТ оцінюють і беруть на себе відповідальність за ризики, що виникають у кожній конкретній ситуації.

3.3 Експлуатація клієнтів - межі у відносинах з клієнтами

Практики ППТ уникають експлуатації клієнтів. Практики ППТ усвідомлюють свою впливову позицію по відношенню до клієнтів (дисбаланс влади) та уникають експлуатації довіри та залежності клієнтів у будь-яких сферах: побутовій, економічній, інформаційній, емоційній, сексуальній тощо.

3.4 Множинні стосунки

Множинні зв'язки виникають тоді, коли практики ППТ, маючи професійні стосунки з клієнтом, також мають інші стосунки з клієнтом або його найближчим оточенням. Ці відносини можуть бути сімейними, соціальними, фінансовими, діловими (включаючи відносини, що виникають під час навчання та супервізії), студентськими або близькими особистими відносинами. Множинні стосунки - це ті, що виникають до, під час і після психологічного консультування та психотерапії.

Практики ППТ утримуються від множинних стосунків, щоб не наразити клієнта на ризик експлуатації та заподіяння шкоди, а також щоб уникнути негативних наслідків для терапевтичного процесу.

У випадках, коли множинних стосунків неможливо уникнути, практики ППТ чітко пояснюють клієнту нюанси множинних стосунків та встановлюють професійні межі. Якщо непередбачувані фактори призвели до виникнення потенційно небезпечних множинних стосунків, практики ППТ вживатимуть розумних заходів для їх врегулювання з урахуванням інтересів



постраждалої особи та з дотриманням Етичних принципів.

3.5 Заборонені типи відносин з клієнтом

Практики ППТ підтримують високий рівень обізнаності щодо шкоди, якої може зазнати клієнт, беручи участь у сексуальних, романтичних, дружніх та ділових стосунках з фахівцем.

Сексуальні, романтичні, дружні та ділові стосунки з клієнтом можливі не раніше, ніж через два роки після завершення терапії. Практики ППТ і клієнт повинні бути впевнені, що терапевтичні стосунки є завершеними і не повторяться в майбутньому. Практики ППТ не мають використовувати припинення терапії для того, щоб мати сексуальні стосунки з клієнтом. Терапія з колишніми сексуальними та романтичними партнерами заборонена.

3.6 Оплата терапії

Практики з ППТ намагаються бути чесними, чіткими та надавати клієнту повну інформацію з питань оплати заздалегідь і, бажано, в письмовій формі.

3.6.1 Встановлення ціни на послуги

Встановлюючи ціни на послуги, практики ППТ, можуть вирішити стягувати плату за певною шкалою вартості або використовувати однакову плату для всіх клієнтів.

3.6.2 Клієнти pro bono (безоплатні)

Етичним правом практикуючих практиків ППТ є надання допомоги безоплатно (pro bono) або за зниженими цінами клієнтам, які не можуть оплатити терапію в повному обсязі. Відсоток таких клієнтів визначається самими практиками ППТ.

3.6.3 Бартерні відносини

За замовчуванням практики утримуються від бартеру з клієнтами, оскільки така оплата створює потенціал для конфліктів, експлуатації та викривлення терапевтичних стосунків.

3.6.4 Несплата за послуги ППТ-практиків

Під час підписання інформованої згоди практики ППТ чітко визначають порядок оплати послуг. Ціна, а також оплата пропущених сесій обумовлюються в інформованій згоді. Якщо клієнт відмовляється оплачувати послуги ППТ-практика, ППТ-практик має право припинити терапію і перенаправити клієнта. У такому випадку важливо проінформувати клієнта про наслідки несплати. У складних ситуаціях необхідно звернутися до юриста.

3.6.5 Подарунки

Практики ППТ не повинні заохочувати подарунки, але можуть приймати їх від клієнтів, якщо отримання подарунка не становить ризику експлуатації клієнта або шкоди терапевтичним стосункам. Практики ППТ розуміють ризики, пов'язані з отриманням подарунків від клієнтів. Разом з клієнтом практики досліджують значення, яке клієнт надає подарунку, та його можливий вплив на терапевтичні стосунки. Практики ППТ також досліджують мотивацію клієнта в супервізії/терапії щодо дарування подарунка. Не рекомендується приймати подарунки, вартість яких перевищує 20% від вартості сесії.

Однак слід визнати, що існує культурний аспект дарування невеликих подарунків, і в деяких країнах відмова від подарунків може сприйматися як грубість і негативно вплинути на терапевтичні стосунки. У таких випадках практики ППТ повинні використовувати свій здоровий глузд, щоб відрізнити подарунок з ввічливості від подарунка з прихованим наміром. У таких випадках може бути корисною супервізія.

3.7 Закінчення терапії

Практики ППТ завершують терапію спільно з клієнтом, коли стає зрозуміло, що клієнт більше не потребує допомоги або що продовження терапії може йому зашкодити (наприклад, терапевт вичерпав свій досвід або клієнт потребує більш спеціалізованої підтримки).

Практики ППТ докладають усіх зусиль, щоб завершити терапію з

мінімальним ризиком для клієнта, включаючи спеціальну зустріч наприкінці терапії.

Практики ППТ можуть припинити терапію, якщо вони відчувають небезпеку поруч з клієнтом або загрозу з боку людей, пов'язаних клієнтом..

4. СТОСУНКИ З ІНШИМИ ФАХІВЦЯМИ

У розділі підкреслюється, що, за необхідності, практики ППТ співпрацюють із суміжними фахівцями, беручи до уваги компетенції та обов'язки своїх колег у галузі психотерапії, психіатрії, психології, медицини та інших професій. Вони поважають цінності та цілі установ, з якими пов'язані їхні колеги. Практики ППТ прагнуть підтримувати позитивні, шанобливі стосунки з колегами.

4.1 Межі компетенції з колегами

Практики з ППТ розуміють сферу компетенції суміжних фахівців використовують професійні, технічні та адміністративні ресурси, пов'язані з суміжними фахівцями, які можуть слугувати інтересам клієнта. Практики ППТ беруть участь у прийнятті рішень, що стосуються клієнта та його благополуччя, беручи до уваги практику інших професійних груп і прагнучи до співпраці з ними.

4.2 Паралельна робота з іншим фахівцем з психічного здоров'я

Якщо клієнт одночасно отримує психологічні/психотерапевтичні послуги від іншого фахівця, практики ППТ ставляться до цього з дотриманням конфіденційності. Практики ППТ обговорюють з клієнтом значення множинних терапевтичних стосунків, щоб мінімізувати ризики та конфлікти інтересів, а також прагнуть підтримувати чіткі та скоординовані стосунки з іншими залученими фахівцями. ППТ-практики можуть відмовити в наданні послуг клієнту, якщо він перебуває у множинних психотерапевтичних стосунках з кількома фахівцями.

Практики ППТ не будуть підривати стосунки колег з клієнтами, роблячи



невиправдані або необґрунтовані зауваження. Вони коментують роботу колег делікатно та в дусі взаємної поваги.

4.3 Відповідальність за залучених практиків

Обираючи колег для співпраці, практики ППТ керуються їхньою компетентністю, підготовкою, досвідом та спільними цінностями.

4.4 Використання відносин з колегами

Практики з ППТ не використовують свої професійні відносини та статус з колегами та підлеглими для досягнення односторонньої вигоди (наприклад, економічної, сексуальної, особистої і т.д.). Практики ППТ не дозволяють і не беруть участі в будь-яких видах домагань (включаючи словесні, фізичні та сексуальні домагання).

4.5 Надання консультаційних послуг колегам

Не рекомендується надавати психологічні послуги колегам за наявності альтернативних варіантів. Див. пункт 3.4 Множинні стосунки

4.6 Повідомлення про етичні порушення

Якщо практик з ППТ дізнається про етичне порушення з боку іншого практика, він повинен в першу чергу звернутися до цього фахівця неформально і особисто - і вказати йому на неприйнятну поведінку в якомога м'якшій і шанобливій формі. Якщо ситуацію не вдається вирішити неформально, практики ППТ, інформують відповідні національні установи та головний офіс WAPP. Після рішення національної установи Етичний комітет WAPP приймає власне рішення щодо скарги.

4.7 Попередження булінгу

Практики з ППТ не беруть участі в цьуванні колег, оскільки це суперечить цінностям професії. Критика та зауваження мають стосуватися дій фахівця, а не його особистості, і висловлюватися у шанобливій формі професійної дискусії. Рекомендується уникати публічних дискусій, але

використовувати професійні інструменти (супервізія, колегіальний контроль, звернення до етичного комітету) для вирішення конфліктних ситуацій..

5. РОБОТА В ІНТЕРНЕТІ

(психотерапія, навчання, супервізія, самопізнання, оцінка, дослідження)

Цей розділ розглядає етичні ризики та обмеження роботи в онлайн-середовищі (терапія, навчання, супервізія, самопізнання, оцінювання та дослідження, які здійснюються за допомогою електронної комунікації: через Інтернет, телефон і відеоконференції).

Практики ППТ, які працюють онлайн, повинні розвивати знання та навички щодо технічних, етичних і правових аспектів.

Практики ППТ досліджують та відстежують можливості онлайн-роботи й докладають усіх зусиль для збереження конфіденційності клієнтів, супервізантів, студентів і учасників досліджень.

5.1 Дистанційна консультація (телепсихотерапія)

Практики з ППТ усвідомлюють, що онлайн консультації мають обмеження щодо того, з чим можуть працювати практики з ППТ за допомогою електронних засобів зв'язку. Надаючи послуги за допомогою технологій, практики ППТ докладають розумних зусиль, щоб визначити, чи здатні клієнти інтелектуально, емоційно, фізично, лінгвістично та функціонально користуватися додатком, а також чи відповідає додаток потребам клієнта. Практики у сфері ППТ обізнані із законодавством країни та регіону, в якому вони працюють онлайн та в якому проживають, щодо надання послуг за допомогою електронних засобів зв'язку.

5.2 Ефективність послуг

Якщо практики ППТ або клієнт вважають, що послуги з використанням технологій неефективні, практики ППТ

розглядають можливість надання послуг наживо. Якщо практики ППТ не можуть надати послуги наживо, вони допомагають клієнту знайти відповідні послуги.

5.3 Визнання обмежень

Практики з ППТ інформують клієнтів про обмеження конфіденційності при використанні технологій. Вони закликають клієнтів усвідомлювати санкціонований та/або несанкціонований доступ до інформації, що розкривається за допомогою цього засобу в рамках послуг, що надаються за допомогою технологій. Практики з ППТ враховують відмінності між спілкуванням віч-на-віч та електронним спілкуванням (невербальні та вербальні сигнали) і те, як вони можуть впливати на роботу онлайн. Практики з ППТ навчають клієнтів, як запобігати та вирішувати потенційні непорозуміння, що виникають через відсутність візуальних сигналів та голосових інтонацій при електронному спілкуванні.

5.4 Доступ

Під час надання послуг з використанням технологій практики ППТ надають клієнтам інформацію про розумний доступ до відповідних додатків.

5.5 Інформована згода в електронній консультації

Згоду на проведення електронних консультацій мають надати як практики, так і клієнт. Якщо клієнт обирає електронне консультування, практики з ППТ повинні в міру своїх можливостей надати інформовану згоду, що включає додаткові пункти, характерні для цього виду роботи (ризик участі в онлайн-консультуванні та порушення конфіденційності, можливість технологічних збоїв та альтернативних методів надання послуг, різниця у часових поясах; культурні та/або мовні відмінності, які можуть вплинути на надання послуг, можлива відмова у страхових виплатах).

Практик може відмовитися від електронної консультації, якщо він вважає, що особиста зустріч необхідна.



5.6 Ідентифікація клієнтів у віртуальному просторі

Практикам ППТ, рекомендується вживати всіх законних заходів для встановлення особи та віку клієнта у віртуальному просторі, якщо це безпечно для клієнта (наприклад, за допомогою документа про інформовану згоду), згідно з національним або цими Настановами.

У випадках, коли візуальна ідентифікація неможлива, перевірка може включати, але не обмежуватися, використанням кодових слів, цифр, графіки або інших ідентифікаторів.

5.6.1. У разі надзвичайної ситуації та суїцидальних намірів

Практики ППТ повинні мати список контактних даних служб екстреної допомоги на випадок, якщо їм знадобиться переадресувати клієнта. Також рекомендується мати принаймні одну контактну особу для клієнта, наприклад, партнера або члена сім'ї, для екстреної допомоги. Крім того, корисно попросити клієнта надати адресу психіатра, психіатричної лікарні або загальної медичної служби невідкладної допомоги в його місті. Це гарантує, що ці контакти можна буде негайно знайти в разі надзвичайної ситуації.

5.7 Права клієнта

Практики з ППТ, які надають онлайн-послуги та/або ведуть професійний веб-сайт, повинні надавати електронні посилання на відповідні ліцензійні та професійні сертифікаційні організації для захисту прав споживачів і клієнтів та вирішення етичних проблем.

5.8 Електронні посилання

Практики ППТ регулярно перевіряють, щоб надані електронні посилання працювали та були професійно придатними.

6. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, ПРИСУТНІСТЬ В ІНТЕРНЕТІ ТА РЕКЛАМА

Цей розділ уточнює позиціонування та поведінку практиків ППТ у соціальних мережах, засобах масової інформації та інших публічних просторах.

Практики ППТ усвідомлюють вплив своїх висловлювань, зроблених у професійному контексті, а також їх можливі наслідки для окремих осіб, суспільства та репутації професії в цілому.

6.1 Поведінка в соціальних мережах

Практики з ППТ відокремлюють особисті та професійні веб-сайти і профілі та усвідомлюють ризики розкриття особистої інформації клієнту, супервізованому, учаснику освітніх програм або дослідження. Практики ППТ виходять з того, що конфіденційність та анонімність в Інтернеті не гарантуються. Це означає, що матеріали, опубліковані практиками ППТ, можуть стати надбанням громадськості в будь-який час.

Практики ППТ поважають автономію своїх клієнтів, супервізантів, учасників освітніх проектів та досліджень і не порушують їхніх кордонів. Не рекомендується відвідувати профілі клієнтів, супервізантів, учасників освітніх проектів та досліджень у соціальних мережах. Практики ППТ не розголошують конфіденційну інформацію про клієнтів, супервізантів, учасників освітніх проектів та досліджень у соціальних медіа.

6.1.1. Онлайн-інформація про практиків ППТ

Рекомендується, щоб інформація про контактні дані, освіту, сертифікацію, членство, ліцензію та афілійованість практиків з ППТ була легкодоступною для клієнтів, учасників освітніх проектів, супервізантів та учасників досліджень (наприклад, на веб-сайті

WAPP, персональному веб-сайті, веб-сайті реєструючого органу тощо).

6.2 "Друзі" в соціальних мережах

Практики ППТ усвідомлюють, що клієнти, супервізанти, учасники освітніх проектів та досліджень можуть сприймати "дружбу" в соціальних мережах як справжню дружбу, і повинні поводитися, пам'ятаючи про професійні межі.

6.3 Професійна відповідальність за публічні заяви

Практики з ППТ, які роблять публічні заяви про свою професійну діяльність, несуть професійну відповідальність за ці заяви.

Практики ППТ не повинні робити неправдивих заяв про свою практику, дослідження, компетенцію, ступені, повноваження, зв'язки, послуги, гонорари, публікації або результати досліджень.

Практики ППТ у своїх професійних рішеннях, а також у ситуаціях публічних професійних виступів покладаються на відповідні наукові знання та дослідження в галузі позитивної психотерапії та інших науково визнаних методів психотерапії.

6.4 Просування особистої думки

Коли практики з ППТ представляють себе експертами в цьому методі і пропагують релігійні, езотеричні, трансперсональні або духовні практики і вірування, це слід розглядати як особисту думку, не пов'язану з їхньою професійною діяльністю. Такими поглядами слід ділитися лише в особистих акаунтах.

6.5 Використання іміджу практика з ППТ як фахівця в рекламі інших товарів та послуг

Практики з ППТ не повинні давати згоду на використання їхнього іміджу як спеціаліста в рекламних компаніях будь-яких товарів і послуг, окрім реклами їхньої консультативної/ психотерапевтичної/ тренінгової/ супервізійної/ дослідницької діяльності (наприклад, використання образу психотерапевта як фахівця в рекламі банківських послуг тощо).



6.6 Використання місця роботи для пошуку клієнтів

Якщо Практики ППТ займаються іншою професійною діяльністю, окрім терапії, навчання та супервізії, вони повинні бути свідомими того, як вони використовують своє місце роботи та авторитет організації для реклами та залучення нових клієнтів, а також уникати множинних стосунків.

6.7 Етична реклама своїх послуг

Усі рекламні матеріали, а також уся письмова та усна інформація повинні точно відображати характер пропонувананих послуг, а також підготовку, кваліфікацію та відповідний досвід роботи практиків ППТ з клієнтами, супервізантами, учасниками освітніх проєктів, та дослідження або групами клієнтів, супервізантів, студентів, учасників дослідження, яким пропонуються послуги. Практики з ППТ повинні утримуватися від перебільшених або неперевіраних заяв про ефективність використовуваних методів, а також від реклами, яка може створити нереалістичні очікування.

Організатори тренінгу з ППТ повинні дотримуватися цих рекомендацій, навіть якщо вони не є членами WAPP.

6.8 Обмеження на просування послуг

Практики з ППТ не повинні використовувати свої відносини (примус) з нинішніми або колишніми клієнтами, учасниками освітніх проєктів, супервізантами та учасниками досліджень для просування своїх продуктів, тренінгів або інших послуг.

6.9 Використання зворотного зв'язку з клієнтами

Практики ППТ не повинні просити зворотний зв'язок з рекламною метою у теперішніх або колишніх клієнтів, супервізантів, учасників освітніх проєктів, учасників досліджень або будь-яких інших осіб, які можуть перебувати під їхнім впливом (професійні відносини). Зворотний зв'язок повинен використовуватися лише для покращення пропонувананих послуг.

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕРЕД WAPP

Ця глава описує відповідальність і відносини членів по відношенню до Всесвітньої асоціації позитивної і транскультурної психотерапії.

7.1 Практики з ППТ повинні діяти таким чином, щоб підтримувати репутацію професії та сприяти підвищенню довіри громадськості до Асоціації, професії та її членів, у тому числі за межами їх професійного життя.

7.2 Практики ППТ повинні бути обізнані та дотримуватися всіх правових та професійних зобов'язань країни, в якій вони практикують, країни своїх клієнтів та політики WAPP, які застосовуються до їхньої практики.

7.3 Практики з ППТ повинні переконатися, що вони ознайомлені з опублікованими правилами та інструкціями WAPP та розуміють їх (наприклад, Стандарти з навчання тощо).

7.4 Практики ППТ повинні протидіяти неетичним практикам у себе або в інших. Див. пункт 4.6

7.5 Практики з ППТ повинні співпрацювати з будь-яким законним розслідуванням або запитом, що стосується всіх аспектів їхньої професійної діяльності. Проінформуйте WAPP, якщо це станеться з вами:

- звинувачення у скоєнні кримінального злочину;
- засудження за кримінальні та адміністративні правопорушення, умовне звільнення за правопорушення або отримання поліцейського попередження, пов'язаного з безпекою для життя;
- притягнення до дисциплінарної відповідальності будь-яким професійним органом або членською організацією, відповідальною за регулювання або ліцензування професій у сфері охорони здоров'я або соціального забезпечення в країні, де ви практикуєте; або

d. відсторонення від роботи або накладання обмеження на практику роботодавцем або подібною організацією через побоювання щодо вашої компетентності, здоров'я або практики психотерапії, клінічної супервізії чи професійної підготовки.

Уся ця інформація обробляється WAPP з максимальною конфіденційністю.

7.6 Практики з ППТ повинні бути членами WAPP з доброю репутацією (сплачувати членство у WAPP вчасно).

7.7 Практики з ППТ повинні брати участь у засіданнях Генеральної Асамблеї та голосувати, коли це доречно.

8. НАВЧАННЯ КОНСУЛЬТУВАННЮ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

Цей розділ розглядає етичні аспекти викладання та оцінювання роботи кандидата у психотерапевти, межі взаємин з учасниками освітніх програм, особливості конфіденційності у навчальному процесі, навчальному самодослідженні, а також неприпустимість дискримінаційних практик.

8.1. Відповідальність ППТ-практика

У процесі навчання студентів тренери ППТ несуть відповідальність за свої дії в рамках професійної підготовки та досвіду, за надання своєчасної та повної інформації, пов'язаної з навчальним процесом, а також за поважну та антидискримінаційну поведінку в роботі з учасниками освітніх програм.

8.1.1. Повага до особистості студента

Під час взаємодії з учасниками освітніх програм тренери ППТ повинні поважати особисту гідність, права і свободи людини, проголошені та гарантовані [Загальною декларацією прав людини](#).

Практики ППТ повинні ставитися до учасників освітніх програм з однаковою повагою незалежно від



їхнього віку, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, національності, культури, етнічної приналежності, раси, релігії, мови, соціально-економічного статусу та фізичних здібностей.

8.1.2. Спілкування про навчання

Тренери ППТ ознайомлюють студентів зі стандартами навчання WAPP та надають інформацію про форму навчання (теорія, самодослідження, індивідуальна та групова супервізія), можливі наслідки та ризики, а також про заходи психологічної безпеки в процесі навчання.

Тренер повинен заохочувати учасників відвідувати веб-сайт WAPP та отримувати онлайн інформацію, а також звертатися безпосередньо до головного офісу, якщо виникають запитання.

8.1.3. Професійна компетентність

Тренер та супервізор ППТ несуть відповідальність за підтримання свого рівня компетентності, точність та актуальність пропонованого матеріалу, а також етичність його представлення.

8.2 Конфіденційність даних студентів

Особиста інформація, отримана фахівцями з ППТ від студента в процесі професійної діяльності, не може бути використана на користь практиків з ППТ або третіх осіб.

Рекомендується підписувати інформовану згоду при використанні усних, друкованих, аудіовізуальних та будь-яких інших форм публікації кейсів в ілюстративних, освітніх або наукових цілях. Тренери ППТ інформують учасників освітніх програм про межі конфіденційності, пов'язані з навчальною групою (обмін особистою інформацією, публікація в соціальних мережах про тренінг тощо).

8.3 Межі у відносинах зі студентами

Практики ППТ визнають відповідальність за дотримання меж професійної взаємодії з учасниками освітніх програм.

8.3.1. Ризики експлуатації

Практики ППТ усвідомлюють свій потенційний вплив на учасників освітніх програм і визнають ризики зловживання владою, уникаючи емоційної, матеріальної, сексуальної та інших форм експлуатації студентів.

8.3.2. Множинні стосунки з учасниками освітніх програм

Практики ППТ усвідомлюють дисбаланс влади і утримуються від множинних стосунків зі студентами та учасниками освітніх програм (наприклад, навчання і одночасне надання особистої терапії студенту, дружні та ділові стосунки зі студентами), які можуть ускладнити навчальний процес.

8.3.3. Типи заборонених стосунків

Сексуальні та романтичні стосунки з особами, з якими Практики ППТ мають професійні стосунки (терапія, дослідження, викладання, супервізія), заборонені.

8.3.4. Стосунки після закінчення навчання

Практики ППТ визнають, що вплив їхнього авторитету на учасника освітніх програм продовжується і після того, як студент закінчив навчання, і докладають зусиль, щоб не зловживати своїм авторитетом.

8.4 Оцінка придатності кандидата

Практики з ППТ усвідомлюють свою відповідальність за професійні дії, заяви та рекомендації, що впливають з їхньої професійної ролі. Будь-яка дія, яку практик з ППТ вчиняє стосовно учасника освітньої програми, повинна відповідати його професійній компетенції.

Тренери з ППТ є неупередженими та об'єктивними по відношенню до студента. Практики ППТ усвідомлюють, що можливі збіги в суміжних контекстах (наприклад, участь у навчальних групах того самого тренера в інших організаціях) можуть вплинути на їхню оцінку студента, і беруть це до уваги.

Практики з ППТ повинні вміти доступно пояснювати свої рішення та дії студентам.

Практики з ППТ гарантують, що твердження в переліках і планах навчальних курсів є точними і не вводять в оману, особливо з точки зору предмету, який буде вивчатися, основ для оцінки прогресу та характеру досвіду, отриманого на курсі.

Практики ППТ дотримуються принципів поваги до унікальності кожного кандидата і зобов'язуються уникати будь-якої дискримінації. Метою є підготовка професіоналів, здатних безпечно здійснювати свою діяльність у повній відповідності до етичних та професійних стандартів. Вважається неетичним заохочувати до участі в навчальному курсі або сертифікувати учасників Базового курсу або Майстер курсу, які не відповідають встановленим критеріям, викладеним у документі "Критерії для проведення співбесіди з майбутніми студентами ППТ". Практикам наполегливо рекомендується радити слухачам відвідувати особисту терапію та займатися самопомогою перед продовженням навчання.

Команда тренерів може припинити професійні стосунки з учасником, якщо вважає, що кандидат не підходить для того, щоб стати консультантом або психотерапевтом, може завдати шкоди майбутнім клієнтам або собі, або не відповідає етичним очікуванням. Це означає, що лідер програми самодослідження і супервізор можуть ділитися з командою тренерів важливою інформацією про учасників курсу, якщо вони мають серйозні сумніви щодо їхньої придатності стати базовим консультантом або позитивним психотерапевтом.

8.5 Роль та відповідальність організаторів тренінгу (Стандарту тренінгу)

Організатор тренінгу розуміє, що він представляє центр/тренера, WAPP та EAP в країні, де він рекламує/організовує курс. Організатор тренінгу повинен прочитати, зрозуміти та дотримуватися Стандартів навчання, Етичних рекомендацій та принципів WAPP, навіть якщо він не є членом WAPP.



Організатор тренінгу усвідомлює дисбаланс сил і утримується від множинних стосунків з учасниками курсу, оскільки це може ускладнити процес навчання.

Організатори тренінгу надають правильну інформацію про те, що таке психотерапія/консультування відповідно до національних професійних стандартів, про кваліфікацію, яку отримують учасники після навчання (диплом, сертифікат), і про визнання її на національному та міжнародному рівнях, а також про вимоги до вступу на Базовий курс або Майстер-курс (членство, попередня освіта та кваліфікація). Конфлікти між організатором тренінгу та тренером повинні розглядатися та вирішуватися приватно, щоб запобігти втручанням в процес тренінгу. Якщо приватне вирішення конфлікту неможливе, рекомендується звернутися за допомогою до нейтральної групи професіоналів, наприклад, інших тренерів або психотерапевтів. Ця група може сприяти обговоренню між організатором тренінгу та тренером у конфіденційній обстановці.

Організатори тренінгу не підривають стосунки колег з клієнтами/слухачами, роблячи невиправдані або необґрунтовані зауваження. Вони коментують роботу колег по ППТ делікатно і в дусі взаємної поваги.

WAPP рекомендує, щоб ролі організатора тренінгу та головного тренера виконували різні практики ППТ. Якщо це неможливо, оскільки в країні немає достатньої кількості практиків з ППТ, то головні тренери повинні усвідомлювати складність множинних взаємовідносин.

WAPP виступає проти того, щоб центр або практик ППТ монополізував територію або місто, і рекомендує співпрацю та взаємоповагу.

8.6 Відповідальність за професію

Практики з ППТ повинні брати участь у заходах з безперервного професійного розвитку відповідно до рекомендацій WAPP. (див. Керівництво з безперервного професійного розвитку).

9. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ КЛІНІЧНОЇ ТА НАВЧАЛЬНОЇ СУПЕРВІЗІЇ

У цьому розділі розглядаються відносини між супервізором і супервізованим, беручи до уваги ризики експлуатації, обов'язки супервізора, а також документація та освіта, необхідні для проведення супервізії. Підкреслюється необхідність дотримання основних етичних принципів у роботі з супервізованим.

9.1 Компетентність супервізора (навчання, сертифікація)

Супервізор повинен мати відповідну теоретичну та практичну підготовку, знати основні моделі супервізії та етапи розвитку консультанта. Супервізор повинен постійно підвищувати свою кваліфікацію, беручи участь у спеціальних навчальних програмах, підвищуючи рівень своєї компетентності.

9.2 Конфіденційність

Супервізор поважає конфіденційність у роботі з супервізованим, в тому числі усвідомлюючи обмеження та ризики онлайн-супервізії. У деяких випадках конфіденційність може бути порушена (детальніше див. 5.6)

9.3 Добробут клієнтів

Супервізор усвідомлює, що він є частиною тріади терапевт-клієнт-супервізор, і розуміє, що несе відповідальність за дії супервізованого відповідно до національного законодавства. Супервізор несе відповідальність за те, щоб робота супервізованого відповідала національним професійним та етичним стандартам. Це особливо важливо в країнах, де клінічний супервізор несе повну юридичну відповідальність за лікування клієнта супервізованим. У цих випадках супервізор повинен мати можливість повністю покладатися на інформацію та знання, якими ділиться супервізований. Будь ласка, зверніться до пункту 9.7

9.4 Відносини у супервізії

Супервізор повинен докладати всіх зусиль для підтримання професійних відносин з супервізантом, чітко визначаючи межі цих відносин. У випадках, коли стосунки між супервізором та супервізантом змінюються, супервізор зобов'язаний забезпечити, щоб супервізант не піддавався експлуатації або не зазнавав шкоди. Також супервізор зобов'язаний зберігати об'єктивність в оцінці супервізанта, якщо є ризик, що об'єктивність може бути порушена, докласти всіх зусиль, щоб уточнити межі відносин. Супервізор повинен пам'ятати, що супервізант залежить від супервізора, і саме супервізор несе відповідальність за встановлення психологічних і фізичних кордонів у їхніх стосунках.

Супервізор не повинен ображати, проявляти агресію або принижувати супервізованого, як приватно, так і публічно, за допомогою негативних оцінок.

9.4.1 Заборонені стосунки

Сексуальні та романтичні стосунки між супервізором та супервізованим протягом періоду супервізії заборонені, як фізично, так і віртуально (наприклад, романтичні електронні листи та сексуальне спілкування онлайн).

Супервізору забороняється надавати супервізійні послуги особам, щодо яких він не може бути об'єктивним.

9.4.2 Заборона терапії супервізованого з боку супервізора

Супервізору заборонено надавати психотерапевтичну допомогу супервізованому. Якщо супервізований звертається за психотерапевтичною допомогою до супервізора, супервізор рекомендує супервізованому знайти психотерапевта.

9.5 Інформована згода на супервізію

Супервізор надає супервізованому інформовану згоду, в якій описує свою кваліфікацію, методи роботи, переваги та ризики супервізії для супервізованого, а також обмеження конфіденційності. В інформованій згоді



обговорюється тип супервізії (очна, онлайн, індивідуальна, групова тощо) та мета супервізії (клінічна, акредитація ЕСР, навчальна).

9.5.1 Передчасне припинення відносин супервізії

Якщо супервізор і супервізований вважають за необхідне припинити стосунки раніше, ніж це було обговорено на початку роботи, вони обговорюють розбіжності, що виникли, і супервізор може переадресувати супервізованого, порекомендувавши контакти потенційних супервізорів. У країнах, де за законом супервізор несе юридичну відповідальність за лікування клієнта, він може припинити супервізію, якщо підопічний не дотримується його рекомендацій і таким чином наражає клієнта на небезпеку. Супервізор зобов'язаний повідомити про це у відповідні установи (клініку, центр, національні професійні асоціації, WAPP тощо), які вживатимуть заходів згідно з внутрішніми правилами.

9.6 Оцінка професійної придатності супервізованого

Супервізор об'єктивно оцінює професійну придатність супервізованого і намагається знайти баланс між підтримкою сильних сторін і допомогою в подоланні недоліків, використовуючи 5-крокову модель ППТ. Супервізор повинен допомогти супервізованому визначити свою професійну компетентність і допомогти йому пропрацювати її в цих межах.

У деяких випадках супервізований може попросити рекомендаційні листи від супервізора. Супервізор повинен надати чесну думку про професійні здібності супервізованого.

Супервізор має право інформувати професійні організації, членом яких є супервізант, про будь-які порушення етичних та професійних стандартів.

Супервізор відповідає за документування кожної супервізійної сесії.

9.7 Обов'язки та права кандидатів, що практикують під супервізією (студентів/слухачів курсів)

Кандидати на отримання статусу фахівця ППТ за програмами підготовки з консультування та психотерапії надають послуги з консультування та психотерапії лише за умови постійної супервізії. Рекомендована регулярність запити студента на супервізію в середньому становить щонайменше 1 годину супервізії на 4 сесії роботи з клієнтами.

Кандидат у практики ППТ обирає супервізора на основі своїх фінансових можливостей та стандартів навчання WAPP. У деяких випадках студенту може бути призначено супервізора в рамках навчальної програми.

Кандидат у практики ППТ, а також супервізор мають право розірвати робочі відносини у разі виникнення нерозв'язних розбіжностей.

Кандидат у практики ППТ повинен інформувати клієнтів про свій статус і про те, що інформація про клієнта буде обговорюватися з супервізором. Кандидат у практики ППТ повинен отримати дозвіл від клієнтів на обговорення інформації про них із супервізором в індивідуальному та/або груповому форматі, інформуючи клієнтів про те, протягом якого часу і як буде зберігатися інформація про клієнта.

Супервізований бере на себе відповідальність за обсяг і правильність наданої під час супервізії інформації про випадок. У випадку надзвичайної ситуації (наприклад, суїциду клієнта) супервізор і супервізований повинні домовитися, бажано в письмовій формі, до початку супервізії про те, якою буде процедура в таких випадках і як слід зв'язуватися з супервізором та інформувати його (будь ласка, перевірте національне законодавство щодо конкретних процедур).

9.8 Професійна відповідальність

Супервізор ППТ повинен брати участь у заходах з безперервного професійного розвитку відповідно до рекомендацій WAPP (див. Керівництво з безперервного професійного розвитку CPD).

10. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПУБЛІКАЦІЇ

У цьому розділі обговорюються публікації та дослідницькі практики в галузі психології, психотерапії, психологічного консультування, супервізії та тренінгу.

10.1 Відповідальність дослідника ППТ перед респондентами

Дослідник ППТ несе відповідальність перед респондентами за надання повної інформації про дослідження, уникнення шкоди в процесі та результатах дослідження, а також за проведення дослідження на високому рівні якості, дотримуючись міжнародних і національних наукових стандартів та відповідних законів і нормативних актів відповідної країни.

Дослідник ППТ не повинен спотворювати або приховувати інформацію від респондента до або під час дослідження, якщо тільки не буде встановлено, що спотворення або приховування виправдане значною науковою, освітньою або прикладною цінністю дослідження і що це не призведе до заподіяння шкоди учаснику дослідження.

Дослідник ППТ має пояснити будь-яке приховування або спотворення дослідницької інформації, яка є невід'ємною частиною проведення дослідження, якомога швидше, бажано відразу після залучення респондента, але не пізніше, ніж після збору даних.

10.2 Інформована згода у публікаціях та дослідженнях

Перед проведенням дослідження дослідник ППТ зобов'язаний отримати письмове підтвердження від респондентів про їхню згоду на збір та обробку відповідної інформації, а також про можливість оприлюднення результатів дослідження в наукових та інших публікаціях на основі отриманої інформації (див. Додаток 2).

У разі участі в дослідженні повнолітніх осіб, інформована згода підписується ними самостійно. За неповнолітніх підписують батьки або їхні уповноважені представники.



Вразливі групи населення, зокрема ті, які можуть не мати повної дієздатності для надання самостійної згоди (наприклад, особи з певними формами інвалідності), можуть потребувати додаткових форм згоди від законно уповноважених представників або опікунів. Процедури отримання згоди повинні бути адаптовані для забезпечення розуміння та добровільної участі, наприклад, спрощені пояснення та додаткова підтримка за необхідності. Якщо отримання письмової згоди є недоцільним або неприйнятним з культурних міркувань, наприклад, при отриманні усної згоди від неповнолітніх, які розуміти суть дослідження, слід використовувати форму згоди від довіреної особи. Процедури отримання усної згоди повинні бути чітко задокументовані і, за можливості, засвідчені свідками для забезпечення прозорості та дотримання етичних стандартів.

Інформована згода може не вимагатися для повністю анонімних анкет або архівних досліджень, участь у яких не ставить під загрозу кримінальну або цивільну відповідальність учасників та/або не завдає шкоди їхньому фінансовому стану, можливостям працевлаштування або репутації, і коли їх конфіденційність повністю захищена.

Інформована згода повинна бути отримана і зберігатися відповідно до всіх національних законів і нормативних актів, що регулюють захист даних і ведення документації.

Учасники мають право вийти з дослідження в будь-який час без будь-яких негативних наслідків. Крім того, учасникам пропонується ставити запитання в будь-який момент під час дослідження, щоб прояснити будь-які проблеми, які можуть у них виникнути.

10.3 Конфіденційність даних респондентів

Всі дані респондентів, отримані під час дослідження, є суворо конфіденційними і можуть бути використані лише в цілях і на умовах, визначених в інформованій згоді.

Дослідник ППТ, який отримав конфіденційну інформацію, зобов'язаний створити умови для її повного захисту та збереження даних, не допускати її розголошення, а також

захищати конфіденційність даних від витоку та доступу до них третіх осіб.

Крім того, конфіденційну інформацію не слід передавати незахищеними каналами або зберігати на комп'ютерах загального користування. Дослідник повинен дотримуватися всіх національних законів і правил щодо конфіденційності та захисту даних респондентів.

10.4 Участь студентів та колег у дослідженнях

При залученні респондентів, які перебувають у підлеглому становищі по відношенню до дослідника ППТ (студенти тієї ж або споріднених програм, його співробітники або підлеглі), дослідник ППТ усвідомлює ймовірний вплив влади (неможливість відмовитися) і вживає заходів для захисту потенційних учасників від несприятливих наслідків відмови від участі - зокрема, вона не повинна впливати на оцінювання досягнень студентів, кар'єру співробітників тощо.

Якщо участь у дослідженні є обов'язковою вимогою курсу або можливістю заробити додаткові кредити (кредитні години), потенційний учасник повинен мати можливість вибору справедливої альтернативної діяльності.

10.5 Участь клієнта в дослідженні

Дослідники ППТ не повинні проводити дослідження зі своїми клієнтами таким чином, щоб піддавати їх ризику експлуатації та неможливості відмовитися від участі в дослідженні. Участь має відбуватися відповідно до етичних стандартів.

10.6 Зобов'язання перед респондентами після завершення збору даних

Дослідник ППТ повинен надати учасникам можливість бути поінформованими про характер, результати та висновки дослідження, а також вжити розумних заходів для виправлення будь-яких помилкових уявлень, які можуть виникнути у учасників.

Якщо наукові або гуманні цінності виправдовують приховування цієї інформації, дослідник ППТ повинен вжити розумних заходів для зменшення ризику заподіяння шкоди.

Якщо дослідник ППТ дізнається, що дослідницькі процедури завдали шкоди учаснику, дослідник ППТ вживе заходів для мінімізації шкоди.

10.7 Поширення результатів дослідження

Форма і терміни повідомлення учасникам результатів дослідження визначаються в інформованій згоді. Результати мають бути представлені учасникам мовою, яку вони можуть зрозуміти та однозначно інтерпретувати.

10.8 Публікації в наукових журналах та інших виданнях

При публікації результатів досліджень у наукових журналах та інших виданнях дослідник ППТ несе відповідальність за їх актуальність, наукову новизну, об'єктивність та обґрунтованість висновків. Дослідник ППТ не фабрикує дані.

Якщо дослідник ППТ виявляє суттєві помилки в опублікованих ним даних, він вживає заходів для їх виправлення. Дослідники ППТ беруть на себе відповідальність за вибір тем своїх досліджень та методи, які вони використовують у процесі дослідження, аналізу та звітування. Вони планують свої дослідження таким чином, щоб звести до мінімуму можливість введення в оману. Вони ретельно обговорюють обмеження своїх даних, особливо коли їхня робота стосується соціальної політики або може бути витлумачена на шкоду особам певного віку, статі, етнічної, соціально-економічної чи іншої соціальної групи.

10.9 Плагіат і самоплагіат

Дослідник ППТ не займається плагіатом або самоплагіатом (частковим або повним використанням раніше опублікованих робіт, виконаних ним або іншими особами).

Дослідник ППТ повторно не публікує раніше опубліковані дані, якщо вони не супроводжуються новим аналізом, або



якщо він чітко не зазначає про це в новій публікації.

10.10 Оцінка внеску дослідника ППТ у спільну роботу

Дослідник чесно вказує ту частину роботи, яку він виконав. Дослідник ППТ точно відображає внесок тих, хто брав участь у дослідженні або роботі, незалежно від їхнього статусу. Незначний внесок у дослідження або публікації визнається належним чином, наприклад, у виносках, подяках або у вступі.

10.11 Взаємодія з іншими дослідниками

Після публікації результатів дослідження дослідник не знищує дані, на основі яких були зроблені висновки, і вживає можливих заходів для того, щоб інші компетентні практики могли перевірити результати за допомогою повторного аналізу. Це має бути зроблено з дотриманням конфіденційності учасників.

Дослідники ППТ, які запитують дані в інших практиків, можуть використовувати надані дані лише для заявленої мети - відтворення дослідження. Дослідники ППТ мають право вимагати письмової згоди від інших практиків на всі інші види використання даних.

10.12 Використання штучного інтелекту у наукових дослідженнях

Використання ШІ в наукових дослідженнях має відповідати найвищим етичним стандартам. Дослідники ППТ зобов'язані гарантувати, що системи штучного інтелекту розробляються та впроваджуються у прозорий, справедливий та підзвітний спосіб. ШІ слід використовувати для доповнення, а не заміни людських суджень, і будь-які рішення, прийняті на основі моделей ШІ, повинні підлягати огляду людиною. Усі дані, оброблені за допомогою ШІ, повинні бути анонімними для захисту конфіденційності, а використання ШІ повинно відповідати відповідному чинному законодавству країни, в якій дослідник ППТ проводить своє дослідження.

ППТ дослідники, які використовують ШІ в наукових дослідженнях, несуть повну відповідальність за етичне та належне використання цих технологій. Вони несуть відповідальність за те, щоб системи ШІ були точними, надійними та вільними від упередженості. Дослідники ППТ повинні вживати розумних заходів для запобігання будь-якій шкоді, яка може виникнути через неправильне використання або збої в роботі систем ШІ, включаючи непередбачувані результати або упередженість при аналізі даних. У випадках, коли ШІ сприяє виникненню помилок, порушенню конфіденційності або іншим етичним порушенням, дослідник несе відповідальність і підлягає відповідним правовим і професійним наслідкам.

Частина II

11. КОМІТЕТ З ЕТИКИ

Цей розділ стосується формування, діяльності та ухвалення рішень Етичним комітетом WAPP.

11.1 Технічне завдання Комітету з етики WAPP

Метою Комітету з етики є підтримка кожного члена професійної спільноти.

Безпосередньою функцією членів Комітету з етики є розгляд випадків у спільноті, представлених колегами, клієнтами, Правлінням, іншими установами або організаторами навчання.

Члени Комітету з питань етики усвідомлюють межі своїх повноважень і утримуються від надання персональних оцінок своїм колегам. Рішення Комітету з питань етики є рекомендаційними, суворо конфіденційними та недискримінаційними і повинні бути обґрунтованими та повідомленими чітко та вичерпно.

11.2 Вибори Комітету з етики WAPP

11.2.1. Підстави для створення комітету з питань етики

Комітет з етики формується відповідно до цінностей WAPP. Члени Комітету з етики пропонуються Виконавчою радою та обираються Генеральною асамблеєю.

Вимоги до членів Комітету з питань етики:

- не є діючим членом Виконавчої Ради WAPP;
- має гарну репутацію;
- має повне членство у WAPP як позитивний психотерапевт.

Різноманітність WAPP має бути відображена у складі Комітету з питань етики (вік, національність, стать тощо). Комітет з питань етики складається з 25 членів, з яких випадковим чином обирається підгрупа з 5 членів, які формують Комісію з питань етики, відповідальну за активний розгляд конкретної справи. Ми прагнемо обійти ієрархічні структури в процесі прийняття рішень. Комісія з етики, що складається з 25 членів, об'єднує широкий спектр транскультурного досвіду, що сприяє підтримці та конструктивній перспективі. Ми надаємо пріоритет запобіганню конфлікту інтересів та упередженості, а також рівномірно розподіляємо робоче навантаження між членами, наприклад, дозволяючи декільком комісіям з етики одночасно розглядати окремі справи.

В особливих випадках, коли необхідна експертиза з інших професійних сфер, Виконавча рада може запросити практиків з інших професій, які не є членами WAPP, для підтримки роботи Комісії з етики (юристи, терапевти інших підходів, практики, дослідники тощо) без схвалення Генеральної Асамблеї.

11.2.2. Конфлікт інтересів

П'ять членів комісії з питань етики, які не мають конфлікту інтересів, повинні бути присутніми при розгляді комісією з питань етики справ колег, які мають множинні стосунки.

11.3 Офіційна резолюція ситуації

Якщо неформальне врегулювання конфлікту неможливе або не принесло результату, практики, які практикують ППТ, повинні звернутися до національного комітету з етики національної професійної спільноти, до



Затверджено на засіданні Генеральної Асамблеї 12 лютого 2025 року

якої належить колега, що порушив етичні принципи. Відмова останнього від співпраці з національним етичним комітетом або організацією сама по собі є порушенням етики. Одночасно з цим, практики, що практикують ППТ, інформують про цей випадок головний офіс WAPP (асистента комітету з етики). Див. пункт 4.6

Якщо скарга не була розглянута на національному рівні, чітке пояснення необхідно надати для безпосереднього звернення до WAPP. Якщо причина не є обґрунтованою, скарга буде надіслана до національної організації.

Звернення до комітету з етики повинні бути підкріплені фактами і не можуть бути анонімними.

Звернення до Комітету з питань етики не може бути підставою дискримінації колег, як тих, на кого скаржаться, так і тих, від кого скаржаться. Кожна скарга має бути розглянута.

11.4 Робота зі скаргами: Від подання до вирішення

Скарга надсилається до головного офісу WAPP, який перенаправляє її до асистента Комітету з питань етики.

Асистент повідомляє обидві залучені сторони, збирає всю необхідну інформацію та випадковим чином обирає 5 членів Комітету з питань етики, які формують Комісію з питань етики, відповідальну за розгляд справи. Комісія збирається (онлайн, особисто або гібридно), обговорює рішення та передає його асистенту Комітету з етики, який інформує правління про скаргу та запропоноване рішення. Остаточне рішення приймає Правління, про що повідомляється скажнику і суб'єкт скарги.



WORLD ASSOCIATION
FOR POSITIVE AND TRANSCULTURAL
PSYCHOTHERAPY

Головний офіс WAPP · Луизенштрассе 28 · 65185 Висбаден · Германия
Тел. +49-6 11-450 34 40, Факс: +49-6 11-450 34 24,
Електронная почта: wapp@positum.org, веб-сайт: www.positum.org